

Tide AS

# Redegjørelse for Åpenhetsloven 2023

Tide har gjennom sin 143-årige historie hatt søkelys på ansvarlig og bærekraftig virksomhet. Medarbeidernes helse, sikkerhet, velvære og rettigheter er avgjørende for selskapets virksomhet.

I respekt for menneskerettighetene har Tide klare prinsipper og forventninger til leverandører, kunder og samarbeidspartnere og er forpliktet til å opprettholde de høyeste etiske standarder, atferd og etterlevelse.

Tides etiske krav til leverandører spesifiserer minimumskravet fastsatt av Tide for etikk, miljø og sosiale forhold hos selskapets ulike leverandører, herunder kontraktspartnere og underleverandører.

## Kort om loven

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022. Loven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Loven stiller krav til åpenhet og innsyn for offentligheten i hvordan virksomhetene jobber med dette, herunder plikt for større virksomheter til å rapportere om blant annet deres etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i virksomhetene, i deres leverandørkjeder og hos forretningspartnere. Formålet med denne redegjørelsen er å gi allmennheten innsikt i Tides nøkkelfunn i aktsomhetsvurderingene, og hvilke tiltak som er iverksatt.

Denne redegjørelsen vil gi en generell beskrivelse av:

### *Virksomhetens organisasjon og virkeområde.*

Retningslinjer og rutiner for evaluering og identifisering av risikoer, inkludert håndtering av faktiske og mulige negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Hvordan arbeidet med aktsomhetsvurderingen er organisert og hvilke tiltak virksomheten har gjennomført.

Resultat av de aktsomhetsvurderingene som er gjort og hvilke kanaler selskapet har for å varsle brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

## Organisasjon

DSD Bus AS er morselskapet til Tide AS, Tide Buss og Bane, Tide Bus Danmark, Tide Verksted og andre datterselskaper/joint Ventures.

Med DSD Bus AS sitt oppkjøp av Keolis Norge AS [nå Tide Buss og Bane AS] overtok Tide AS driftsansvaret for busskontrakten for Bergen sentrum med 138 busser, og drift av Bybanen i Bergen med 34 bybanevogner i november 2022. Integrasjonen av Tide Buss og Bane i Tide AS forventes ferdigstilt våren 2023. Denne erklæringen omfatter derfor ikke et inngående kartleggingsarbeid av verdikjeden til Tide Buss og Bane.

## Operasjonsområde

Tide Buss er Norges nest største mobilitetsselskap og blant de største aktørene i Danmark. Tide kjører offentlige kontrakter i både Norge og Danmark og driver i tillegg omfattende kommersiell virksomhet innen salg av turbusstjenester, samt fly- og ekspressbuss. Totalt har Tide over 5.500 medarbeidere og en moderne flåte med mer enn 2.200 busser og bybanevogner. Hovedkontoret ligger i Bergen, mens hovedkontoret i den danske virksomheten ligger i Odense.

Tide har som kundeløfte å skape gode og bærekraftige reiseopplevelser. Hver eneste dag gjennomføres mer enn 19.500 reiser.

Tides medarbeidere er stolte over å være en viktig samfunnsaktør i våre passasjerers s hverdag. Som tilbyder av bærekraftige mobilitetsløsninger, og et fremtidsrettet transportselskap er Tide en sentral aktør når nye og mer miljøvennlige teknologier gjennomføres innen vår næring.

## Lovens virkeområde

Åpenhetsloven er iverksatt på konsernnivå i Tide AS. Dette innebærer at konsernet har det daglige ansvaret for arbeidet med å sikre menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i sine virksomheter og verdikjeder. Styret er ansvarlig for å føre tilsyn og sikre respekt for menneskerettighetene i hele virksomheten.

Tide er busser, bybaner, ruter, billetter, logistikk, holdeplasser og drivstoff. Men mest av alt er det mennesker. Arbeidet for gode, sikre og utviklende arbeidsmiljø der medarbeidere trives ligger til grunn for vår virksomhet.

Arbeidet med å sikre at Tide etterlever menneskerettighetene og at egne ansatte har anstendige arbeidsforhold, blir ivaretatt løpende gjennom et godt trepartssamarbeid mellom selskapet og representanter for arbeidstakerorganisasjoner, samt vernetjenesten.

Dette er også et sentralt punkt i de årlige internrevisjonene som utføres med bistand fra Kiwa.

Tide tror på organisasjonsengasjement gjennom dialog med ansatte og/eller tillitsvalgte. Ved å lytte til medarbeiderstemmene får vi benyttet de ansattes erfaringer og innsikt som påvirkning og støtte for bærekraftige og tilfredsstillende arbeidsforhold. Vi søker å etablere og opprettholde en tillitsfull dialog som grunnlag for medarbeiderinvolvering, slik som anerkjente fagforeninger, arbeidsmiljøutvalg og arbeidsutvalg.

Utover egen virksomhet krever Tide at selskapets leverandører skal overholde og etterleve Tides etiske prinsipper som inkluderer menneske- og arbeidsrettigheter. Leverandørene forventes å videreføre disse prinsippene til sine egne leverandører for å sikre tilpasning gjennom hele forsyningskjeden.

Policyen er del av Tides personalhåndbok, og ligger offentlig tilgjengelig på nettsiden til konsernet, og skal bekjentgjøres overfor leverandører og andre samarbeidspartnere. (<https://www.tide.no/media/2918/tide-as-konsernpolicy-for-menneskerettigheter.pdf>)

## **Risiko for negative konsekvenser for menneske- og arbeidsrettigheter**

Tide skal være en pådriver for et ansvarlig samfunn. Som et busselskap med driftsoperasjoner 365 dager i året i to ulike land, flere landsdeler og ulike driftsforhold skal vi være en god og trygg arbeidsgiver, leverandør og samarbeidspartner overfor både våre egne medarbeidere, reisende og kunder, samt våre leverandører og deres medarbeidere. Ved at vi setter krav til adferd i egen verdikjede vil vi bidra til at risikoen for negative konsekvenser for menneske- og arbeidsrettigheter reduseres. Under følger eksempler på mer konkrete krav vi fremmer i egen verdikjede for å redusere negative konsekvenser for menneske- og arbeidsrettigheter.

Menneskerettighet	Hva betyr dette for våre leverandører
Barnearbeid Vi aksepterer ikke barnearbeid eller noen praksis som hemmer utviklingen av barn.	Leverandører kan ikke ansette noen under 15 år eller, der den er høyere, i henhold til gjeldende lov, den obligatoriske nasjonale skolesluttalderen. Leverandører kan aldri bruke eller støtte praksis som hemmer utviklingen av barn i samsvar med gjeldende ILO-konvensjoner
Tide Aksepterer ikke noen form for ufrivillig arbeidskraft.	Leverandører kan ikke bruke noen form for ufrivillig arbeidskraft, inkludert, men ikke begrenset til, mennesker som har vært utsatt for menneskehandel, tvangsarbeid, fengsel eller <u>gjeldsbundet</u> arbeid.  Tide vil sørge for at vi følger alle forskrifter.
Rett til et sunt og trygt arbeidsmiljø og bomiljø  Sikker drift er en prioritet for Tide	Tide kjører mer enn 19.500 bussavganger hver dag.  Derfor er sikkerhet vår førsteprioritet. Vi erkjenner at vi har et ansvar for å gjøre det vi kan for å sikre helse og sikkerhet, også i vår verdikjede, dvs.
Rett til å organisere seg	Retten til å organisere seg er en grunnleggende menneskerettighet. Organisasjonsfriheten er en viktig del av rettighetene til arbeidere. Artikkel 8 i FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter slår fast at alle har rett til å danne fagforeninger og slutte seg til en fagforening etter eget valg.
Rett til et ikke-trakasserende arbeidsmiljø	Tide forventer at alle våre leverandører og ansatte følger våre etiske retningslinjer, sørger for et ikke-trakasserende klima og rapporterer enhver hendelse som beskrevet i retningslinjene våre

## Leverandør, kunder og samarbeidspartnere

Tides leverandører, kunder og samarbeidspartnere skal etterleve selskapets etiske krav og rapportering i henhold til åpenhetsloven for ansatte i virksomheten. Vi forventer at våre leverandører og eksterne partnere har tilstrekkelig opplært personell med dedikerte personvern- og sikkerhetsansvar som bidrar til samarbeid med Tide. Tide krever i praksis at det forhandles og signeres hensiktsmessige kontraktsbestemmelser som ivaretar ansattes rett til et sunt og trygt arbeidsmiljø. I tillegg, der det er relevant, databeskyttelse, eller databehandlingsavtale med passende tilleggsstandardklausuler, for å sikre overholdelse av og beskytte personvernet. Åpenhet og vilje til å samarbeide for å iverksette spesifikke tiltak og justeringer for å beskytte personopplysninger og personvern til enkeltpersoner forventes.

Den enkelte leverandør, kunde eller samarbeidspartner til Tide skal sikre at alle underleverandører som leverer produkter som inngår som en del av produktet, eller tjenester knyttet til utviklingen av produktet, er i samsvar med Tides krav under Åpenhetsloven.

For menneskerettighetsbrudd som bedriften har, eller kan ha, forårsaket eller bidratt til, skal bedriften konsultere og involvere påvirkede eller potensielt påvirkede rettighetshavere, inkludert arbeidstakere, arbeidstakerrepresentanter og fagforeninger.

Leverandøren, kunden eller samarbeidspartneren skal iverksette tilstrekkelige tiltak for å redusere risikoen knyttet til underleverandører som ikke oppfyller de oppførte eller tilsvarende kravene.

Tide tror på åpen og rettferdig konkurranse som et viktig virkemiddel også for å sikre arbeidernes rettigheter. Leverandører må overholde konkurranselover (antitrust) i landene der de opererer eller selger produkter. Leverandører skal ikke koordinere markedsadferd med konkurrenter eller egne leverandører på en måte som utilbørlig begrenser konkurransen.

## Hva har Tide gjort?

For å oppfylle de krav som Åpenhetsloven setter, har Tide utarbeidet en egen intern rutine som skal ivareta at loven etterlevs.

Tide har utarbeidet en egen konsernpolicy for menneskerettigheter som er gjort offentlig tilgjengelig.

Ut fra en analyse av Tides kundemasse har vi vurdert risikoen for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som meget begrenset, og Tide har derfor, i løpet av det første året siden loven trådte i kraft, fokusert på leverandørsiden i kartleggingsarbeidet sitt.

Det videre arbeidet som beskrevet i denne redegjørelsen er derfor konsentrert rundt arbeid rettet mot leverandørsiden i Tide konsernet.

Med bakgrunn i konsernets policy og åpenhetsloven har derfor Tide tydeliggjort sine krav i leverandøravtaler i 2022 til å inkludere Tides forventninger til etterlevelse, samt Tides mulighet for å kontrollere etterlevelse hos leverandører.

Tide har det siste året justert kontrakter til å inkludere og spesifisere kontraktsmotparters arbeid og krav for menneskerettigheter. Vi har utarbeidet nye etiske retningslinjer for våre leverandører samt krav til rapportering etter åpenhetsloven.

Sentralt i Tides etterlevelse av loven står aktsomhetsvurderinger knyttet til eksisterende og potensielle kunder, leverandører eller forretningsforbindelser. Basert på gjennomførte aktsomhetsvurderinger vil Tide vurdere om det er behov for å iverksette tiltak for forbedring.

Tide har en rekke leverandører, og som en betydelig tilbyder av busstjenester er våre største innkjøp målt etter økonomisk verdi knyttet til bussinnkjøp.

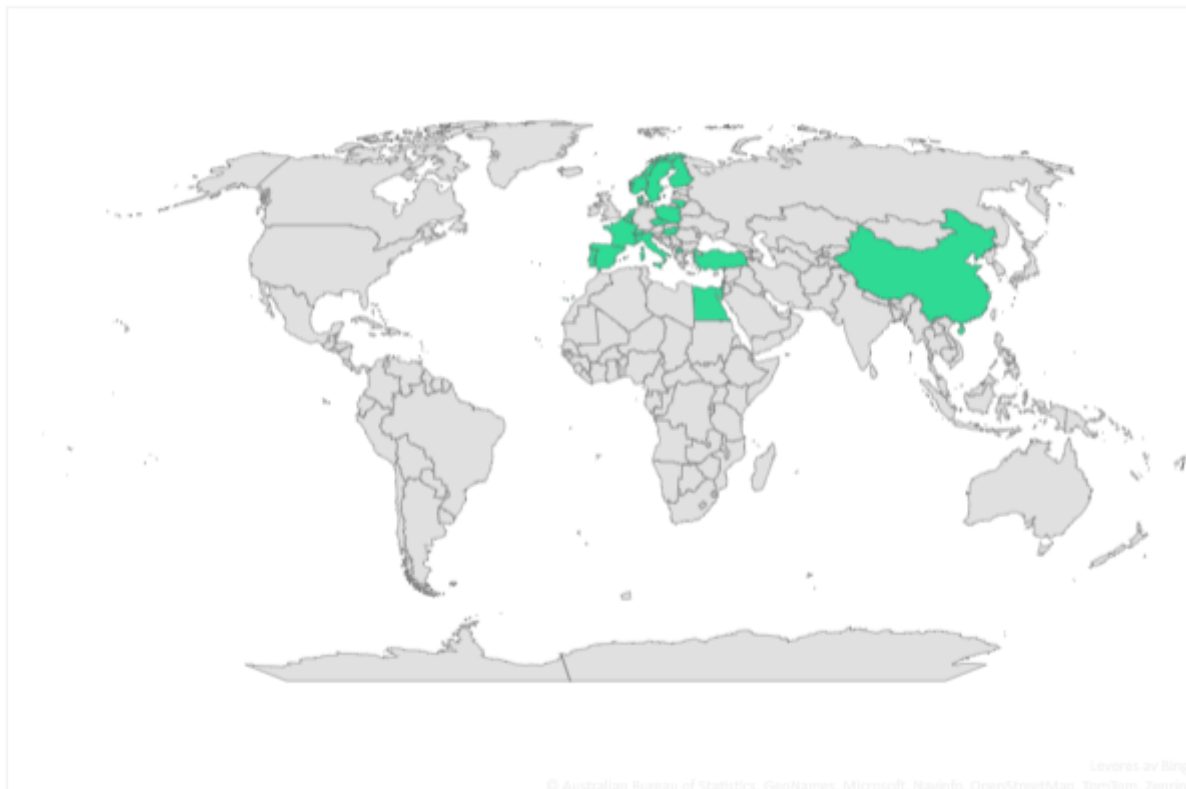
I forbindelse med åpenhetsloven har Tide kartlagt hvem som er konsernets største leverandører, deres opprinnelsesland og de største leverandørenes ulike produksjonsland (Tides 2. ledds leverandører). Formålet er å se på hvorvidt det ved analysering er stor geografiskrisiko for at det foreligger brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Analysen har blitt gjennomført internt i Tide basert på informasjon innhentet fra leverandører og øvrige forretningspartnere.

### Tides første linje leverandører



*Kartet over viser i hvilke geografiske land Tide har sine aller største leverandører. Disse er Tide sine direkte kontraktspartner.*

### Tides andre linje leverandører



*Kartet viser i hvilke land de ulike leverandørene til Tide som vist i figur 1 har sin produksjon.*

Basert på informasjonsinnhenting og de funn det har gitt har Tide utført en risikoanalyse hvor en har prioritert de områdene hvor risikoen er størst og begynt arbeidet med aktsomhetsvurdering innenfor disse områdene. Analysen har blitt gjort ved at man har kategorisert de ulike leverandørene i henhold til en risikomatrix der det er gjort en samlet vurdering av følgende risikogrupper:

Geografisk risiko

Bransjespesifikk risiko

Firmaspesifikk risiko

På bakgrunn av risikoanalysen har Tide etablert en dialog med utvalgte samarbeidspartnere. Dialog er alltid en god plattform for å diskutere temaer som er identifisert som høyrisiko eller ved alvorlige forhold som brudd på etiske retningslinjer. Dialog skal brukes aktivt for å fremme krav og oppfordre til forbedring samtidig som dette gir oss et dypere innblikk i våre samarbeidspartneres arbeidsmetoder og systemer. Tide har et ansvar for å forsøke å stanse, redusere eller forebygge en eventuell negativ påvirkning.

For de leverandørene der aktsomhetsanalysen tilsier at det kan foreligge risiko for at menneskerettigheter eller arbeidsforhold ikke er tilfredsstillende ivaretatt etter de forventninger og krav Tide har, kan dette innebære at Tide vil utføre jevnlig vurderinger av forretningsforbindelser for å bekrefte at risikoreduserende tiltak blir fulgt, eller for å bekrefte at skade faktisk har vært forhindret eller redusert.

For menneskerettighetsbrudd som bedriften har, eller kan ha, forårsaket eller bidratt til, ønsker Tide å konsultere og involvere påvirkede eller potensielt påvirkede rettighetshavere, inkludert arbeidstakere, arbeidstakerrepresentanter og fagforeninger.

Tide har i tillegg utført stedlig tilsyn hos bussprodusenter i Tyrkia og Belgia i forlengelse av allerede avtalte besøk hos leverandørene. Det har ikke blitt observert noen overtredelser av grunnleggende menneskerettigheter eller brudd på krav til anstendige arbeidsforhold i forbindelse med disse stedlige observasjonene av arbeidsforhold.

Våre samarbeidspartnere og leverandører kan forvente av oss at vår forretnings- og innkjøpspraksis skal styrke, ikke undergrave, deres mulighet til å levere på kravene vi stiller til mennesker, samfunn og miljø. Samarbeid er viktig som utgangspunkt.

### **Hendelsesrapportering**

Tide har en sikker varslingstjeneste der ansatte og eksterne interessenter, f.eks. lokalsamfunn, kan ta opp sine bekymringer angående brudd på menneske- eller arbeidsrettigheter og risiko. Vi oppfordrer også ansatte til å rapportere eventuelle bekymringer i linjen, gjennom sin leder.



## Avslutning

Tide AS vil fortsette å arbeide med å kartlegge risikoen for brudd på menneskerettigheter og uanstendige arbeidsforhold i konsernets verdikjede. Det forventes at dette arbeidet kan bli mindre ressurskrevende etter hvert som aktører i verdikjeden har fått bedre kjennskap til Åpenhetsloven og de forventninger Tide har til sine leverandører. Videre vil Tide fortsette å arbeide med å sikre at våre kunder, leverandører, samarbeidspartnere og medarbeidere er kjent med våre krav gjennom kunnskapsdeling og informasjon, kontraktskrav og -innhold og dialog.

Bergen, 19. juni 2023



Ingvald Løyning  
Styreleder



Martin Økland  
Nestleder



Marianne Jacobsen  
Styremedlem



Kjell Nesheim  
Styremedlem



Roger Harkestad  
Konsernsjef



Siv Christensen  
Styremedlem



Philipp Engedal  
Styremedlem



Trude Sande  
Styremedlem



Raymond Marcussen  
Styremedlem